

18 december 2022

De Regenboog

intro op lezing

Steeds verder terug in de tijd. Vandaag gaat het over Tamar, haar verhaal is verbonden aan dat van Juda, de vierde zoon van aartsvader Jacob. De naam Tamar betekent 'dadelpalm.' Na de lezing zingen we een Psalm (92 vs 7 en 8) waarin het gaat over vrome mensen (eigenlijk staat er 'rechtvaardigen') die bloeien in Gods licht als palmen. En dan kunnen we aan Tamar denken.

Schriftlezing: Genesis 38

verkondiging

Gemeente van onze Heer Jezus Christus

Er is een oud kerstliedje en dat heet "Uit hoge hemel daalt Hij neer, Eija Eija" We hadden vroeger thuis een LP (denk ik) waar een lief meisje dat zong. En in gedachte zie je ongerept als een wit sneeuwvlokje het kindje Jezus neerdalen uit de helder verlichte hemel...

Ook Matteüs vertelt ons waar Jezus vandaan komt. Uit de hoge hemel, ja, maar ook uit gewone mensen van de aarde. Gods reddingsplannen gaan niet buiten ons om. Wij mensen doen mee, met verrassende kracht en onthutsende onbeholpenheid. Jezus is de Zoon van God en tegelijk een mensenkind, een kind van Israël, zoon van Bathseba, Ruth, Rachab en Tamar.

Juda en Tamar. Dat is weer zo'n verhaal wat kinderbijbels meestal overslaan. Bedrog. Prostitutie. Een kind krijgen van je schoonvader/ bij je schoondochter. En die vreemde regeling van het zwagerhuwelijk. Wat moet je ermee?

Misschien moet je zo'n verhaal een beetje 'luchtig' lezen, om er de grote lijn uit te pakken en de echo te horen met andere verhalen. Een *tweling* die vecht om het eerstgeboren te zijn, dan denk je aan Jacob en Ezau. Juda wordt door Tamar *bedrogen*. Wat heeft deze Juda zelf zijn vader Jacob op de mouw gespeld omtrent hun broertje Jozef...? *is dit niet van...?* En het *rode koordje* om de pols van Zerach, is net zo rood als het koord wat Rachab, vorige week hoorden we dat, over de muur van Jericho hing.

Wat vertelt Genesis 38 ons?

Juda, de vierde zoon van aartsvader Jakob, verlaat zijn broers. Hij trouwt een Kananese vrouw en krijgt drie zoons. Juda kiest voor zijn oudste zoon Er een vrouw: Tamar. Maar deze Er is slecht in de ogen van de HEER en sterft. Tamar blijft kinderloos achter.

Volgens de gebruiken van die tijd, is het aan de volgende zoon om Tamar nageslacht te bezorgen. Door met haar te trouwen of op zijn minst door met haar naar bed te gaan. Dit gebruik is minder vaststaand als wel eens gedacht wordt. De gedachte erachter is: dat de naam van de overledene blijft bestaan in Israël, de overledene leeft voort in het kind dat zijn broer verwekt. En zo is de overledene ook vertegenwoordigd op de jongste dag.

Juda geeft zijn tweede zoon, Onan, de opdracht met Tamar te trouwen en voor nageslacht te zorgen. Maar Onan wil geen kind verwekken dat zal tellen als het kind van zijn overleden broer. Hij zorgt dat zijn zaad niet in Tamars schoot, maar op de grond terecht komt. Dit is slecht in de ogen van de Heer en ook Onan sterft. Dit verhaal werd wel in verband gebracht met zelfbevrediging of met bepaalde pogingen tot geboortebeperving en dat dat niet zou mogen. Maar wat slecht is in Gods ogen is dat Onan weigert Tamar recht te doen en haar geen kans geeft zwanger te raken. Daar gaat het fout.

Juda vindt het genoeg zo met Tamar. Hij heeft nog één zoon en hij wil niet dat die ook sterft. Een bekend mechanisme: er moet toch iets met haar aan de hand zijn, dat dit haar zo overkomt. Met een smoesje – Sela is nog te jong voor jou – stuurt hij Tamar terug naar haar vader. Daar zit je dan: jong, twee keer weduwe, weer thuis bij je familie. Blok aan hun been, maar jij kunt er niets aan doen. De jaren gaan voorbij.

En dan, als haar schoonvader Juda weduwnaar geworden is, en die derde zoon nog altijd niet aan Tamar gegeven is, neemt Tamar het heft in handen. Het wachten heeft lang genoeg geduurt. Zij vermomt zich door haar gezicht te versluieren. Juda herkent haar niet en ziet haar aan voor een prostituée. Hij vraagt haar of hij met haar naar bed mag. En zij vraagt wat hij haar dan zal geven. Ze komen een prijs overeen, een hele slimme prijs waardoor Juda later traceerbaar zal zijn. Juda gaat met Tamar naar bed. Zonder haar te herkennen. En Tamar raakt zwanger.

Anderen komen het Juda een paar maanden later vertellen, een beetje lomp, sensatiebelust, zeggen ze: 'Je schoondochter heeft zich als een hoer gedragen en nu is zij zwanger!' Juda is razend als hij het hoort: 'Tamar, een hoer, zwanger? Op de brandstapel met haar!' Akelig, die dubbele moraal, springlevend, ook vandaag de dag. Er zouden geen drugskoeriers zijn als niemand drugs gebruikte. Er zou geen mensenhandel zijn als niemand die mensen misbruikte.

De verontwaardiging van Juda doet denken aan de woede van David over het verhaal van Nathan, over die rijke man die het lammetje van zijn buurman had gepikt. Blijkbaar zie je de fouten beter zolang je denkt dat het over een ander gaat, en niet over jezelf.

Je kunt denken, wat een akelig verhaal. Maar het laat wel zien hoe het eraan toegaat in onze mensenwereld. Soms wordt je mens onrecht aangedaan. Jij was de ideale kandidaat voor die baan, maar een liefje van de baas die wordt het. Je bent gevlucht omdat je je leven niet zeker bent in je geboorteland maar overal stuit je op een muur van regels en je wordt behandeld alsof je niet ook een mens bent net als die ander. Ze zeggen dat je mooi werk krijgt in dat land waar je naartoe gaat maar ze pakken je paspoort af en je belandt in de prostitutie. Dan kun je je schikken in je lot, maar je kunt ook terugvechten. En dat dat terugvechten niet altijd keurig netjes verloopt...

Misschien heiligt het doel de middelen. Als het om rechtvaardigheid gaat... En dat is iets anders dan eigenbelang. Er is iets groters in het geding. En de weg tot dat grote doel 'recht' is vaak een kronkelpad, een omweg. Maar in die omwegen die we met elkaar gaan zijn er soms gouden momenten, ook al sta je tot je knieën in de modder met elkaar.

Zo'n gouden moment is het als Juda zijn eigen spullen herkent en beseft dat hij het is van wie Tamar zwanger is. Letterlijk zegt hij dan: "Een rechtvaardige is zij en ik niet." Dit is de meest eenvoudige schuldbekentenis die er is. Waar wij helemaal verstrikt raken in de excuses over het slavernijverleden, omdat het zo lang geleden is, omdat we het niet zelf

waren maar onze voorouders, nou ja, de rijken onder onze voorouders. En omdat het misschien wel onbetaalbaar is en niet genoeg en in schril contrast staat met racisme en discriminatie vandaag. Kortom, het is zo ingewikkeld...

Hier is het helemaal niet ingewikkeld, maar eenvoudig. 'Zij is rechtvaardig, ik niet.' Het is goud van Juda dat hij daar eerlijk voor uitkomt. Dat iemand die zo hoog van de toren blaast ook kan zeggen: 'Zij heeft gelijk, ik niet.' En weer denk ik aan David (1^e advent.) Een zegen is het als iemand zijn fouten toe kan geven, een verademing. Het geeft lucht en maakt dat je verder kunt. En Juda herstelt de misstap die hij jegens Tamar heeft begaan door haar kinderen te erkennen.

God eist niet van ons dat wij foutloos door het leven gaan. Al hoopt hij natuurlijk wel dat we elkaar recht doen en trouw zijn en liefhebben. Maar we hebben zijn liefde niet meteen verspeeld als we een misstap begaan. Mits we wel daarvoor de volle verantwoordelijkheid nemen. Het is goud als je hardop durft te zeggen: 'Jij bent rechtvaardig en ik niet. Ook al dacht iedereen dat ik aan de goede kant stond.' Vul de voorbeelden maar in.

Goud van Juda, dus, maar de echte parel in dit verhaal is Tamar. Zij is een sterke vrouw, die het lef heeft om voor zichzelf op te komen. Op een onorthodoxe manier, dat wel. Op de één of andere manier, staat Hanna de moeder van Samuël dan wat dichterbij. Zij bidt tot God om een kind.

Of Tamar, een Kananese vrouw, gelooft in de God van Israël? Daarover lezen we niets. En het lijkt ook niet belangrijk. Wat ze *doet*, dat telt. Rechtvaardigheid komt soms uit ongedachte hoek. Laten we niet te snel menen te weten waar je goede mensen treft of wie eerlijk is en recht doet. Niet je verhaal of je geloof, maar wat je doet maakt je rechtvaardig, of niet. Tamar komt op voor haar recht en werkt zo mee aan de plannen van God, wellicht zonder dat zij het zelf weet.

Tamar wordt 'rechtvaardig' genoemd. Dat is een eretitel in het OT die niet voor iedereen gebruikt wordt. Een rechtvaardige – een tsaddik - is een mens naar Gods hart, iemand die rekent met God in de keuzes die hij maakt. Psalm 92 (:13) zegt: de rechtvaardige zal bloeien als een palmbloom. Tamar - dadelpalm – bloeit en met haar Juda, want zijn familie die aan het doodlopen was, krijgt nieuw leven.

Tamar krijgt twee zoons: Peres en Zerach. Degene die de oudste leek, werd de jongste. Via de jongste die toch de oudste werd loopt de familielijn door... Naar koning David en uiteindelijk naar Jezus Christus. Die vrouw die op een zijspoor was beland, neemt haar plek in in de geschiedenis van God met mensen.

Waarom vindt Matteüs het zo belangrijk om zijn evangelie van Jezus Christus te beginnen met deze familiegeschiedenissen? Ik denk weer aan het liedje. Uit hoge hemel daalt hij neer.... Jezus. Jezus is een kind van de hemel, maar gelukkig ook van de aarde. Hij is één van ons.

Een kind van Israël. Als hij zegt dat de laatsten eersten zullen zijn, klinken die verhalen mee over tweelingen die stuivertje verwisselen om een eerstgeboorterecht, over grote broers die gepasseerd worden en kleintjes die naar voren worden gehaald. Hij weet van rechtvaardigheid en shalom. Maar ook van schuld en genade.

Jezus is een kind van Israël maar ook van 'de volken.' Hoe bijzonder het volk Israël ook is in Gods ogen, nergens wordt het een gesloten bastion. Steeds zijn er vrouwen van buiten, zoals Tamar, Rachab en Ruth die maken dat er een weg verder komt, waar je vreest: nu houdt het op.

In de stamboom van Jezus staan echte mensen. God haalt zijn neus niet op voor de realiteit van het leven. Hij komt in Jezus in ons bestaan. Niet alleen in de mooie hoekjes maar helemaal. Hij draagt ons, met de schaduwkanten. Hij staat naast ons als we proberen te kiezen voor het goede, als we dwars tegen alles in liefde zichtbaar willen maken. Hij houdt onze vuile handen vast. Want juist dan hebben we hem zo nodig.

Zo is God. Hij werkt mét ons waar wij ons inzetten voor het goede – soms met onorthodoxe middelen. En Hij werkt vóór ons als wij het erbij laten zitten, niet zien, of niet meer weten. 'Maak groot de HEER, prijs Hem. Heilig is zijn naam.' (uit de lofzang van Maria)
Amen.